

שאלה: מנהגי נישואין בימינו שונים לחלוטין ממה שנהגו אברהם ויצחק. אצלנו הבחור מחפש אישית אחרי אשתו שלעתיד. ואצל יצחק אבינו אברהם שלח שליח להביא ליצחק אשה, ויצחק כלל לא ראה אותה מקודם כדי שיבחר במה שמתאים לו. מה יכולה להיות הסיבה לשנוי מוזר זה?

תשובה: חז"ל אמרו בדיוק הפוך מההתנהגות הנ"ל. אמרו חז"ל (מסכת קידושין דף מא ע"א): "אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראינה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, ורחמנא [=הקב"ה] אמר 'ואהבת לרעך כמוך'". כלומר חייב להיות שהאדם יכיר תחילה את אופיה של אשתו העתידית, את התנהגותה, וזה בנוסף למראה פניה אם היא נעימה בעיניו, וגם סגנון דיבורה. כיון שחז"ל מסרו לנו כי אברהם אבינו הכיר בְּשָׂקְלוֹ את היושר והחכמה של כל דברי התורה, והוא קיים כל דברי התורה עוד בטרם ניתנה (יומא כח ע"ב) הא כיצד הוא עבר על ההדרכה הנ"ל?

אלא מוכרח להיות שיצחק לא ביצע מעשה הקידושין עד שכן ראה את רבקה, דיבר איתה והכיר אותה ושמצאה חן בעיניו. אבל בכל זאת נשאל, מדוע היה לו לאברהם לשלוח שליח אל חוץ לארץ ולא הלך יצחק בעצמו? והרי מצוה באדם עצמו ולא שימסור לשליח? וגם כשיצחק יצא לארץ נהרים, שהוא יבחר מבין הרבה הבנות שיראה שם, ולא יהיה מצב שמביאים לפניו רק אשה אחת בלבד, ועליו להחליט "כן או לא", בלי ברירה להשוות מול בנות אחרות?

אלא חז"ל מלמדים אותנו כי מאז מעשה עקידת יצחק, נחשב יצחק כעולה תמימה, קדושה וטהורה, ואין לה להיטמא באויר חוץ לארץ (רש"י על בראשית כו, ב). כיון שהיה אילוץ זה, ובנות כנען נפסלו בעיני אברהם מחמת מדותיהן הרעות (שחץ וגאווה, התהדרות ונטיה למדות רעות) לא היתה ברירה אלא לשלוח שליח. נשלח שליח לחו"ל, כי האוהב את הארץ בכל נימי נפשו, אינו יוצא ממנה אלא מחפש ממלא מקום שיעשה זאת במקומו.

מזה אני לומד מוסר, הנוגע לענין עידננו. זה כבר כמה שנים שאני תמה ומתפלא, "מה זה עשה אלוהים לנו?" שהגוים בכל העולם רודפים אותנו ומציקים לנו על מה שיש לנו מדינה יהודית, ולוחצים עלינו לוותר על חלקי מולדתנו. ולא די זה אלא יש התקוממות מקומית של התושבים הערבים שחלק מהם נהפכו למחבלים והורגים ליהודים בכל עת מצוא, אם ע"י סכינאים, אם על ידי דריסה במכוניותיהם או טרקטוריהם, אם על ידי זריקת אבנים מוחצי מוחות, אם ע"י בקבוקי תבערה, אם על ידי יריות אקדחים ועוד כלי חבלה. מדוע אנו נרדפים באכזריות כה נוראה, והורגים גם טף ונשים ללא אבחנה אנושית?

אלא הקב"ה נוהג עם אומתנו מדה במדה. אם אין אנו מחבבים את ארצנו, אזי היא באמת לא לחלוטין שלנו. כאשר אבותינו בימי המרגלים "מאסו בארץ חמדה" (תהלים קו, כד) נגזרה עלינו גלות מארצנו ("בכיה של חינום" – תענית כט ע"א). [הושפעתי לומר זאת על פי דברי "אור החיים" על במדבר לג, נה ד"ה וצרו אתכם על הארץ וכו' שיגידו לנו הצוררים "גם על החלק שזכיתם בו אתם ויושבים בה, קומו צאו ממנה!"].

אם אנו מכירים את הערך הנשגב של ארצנו, הקב"ה בא לקראתנו להנחיל אותה לנו. אבל במצב הנוכחי שיש חלקים נרחבים של בני עמנו המוכנים לתת שטחים מארצנו לידי האומות, ומוכיחים בזאת חוסר זיקה לאומית לאהבת כל מקומות ארצנו; - וכאשר גרוע מזה, הרבה מאד מבני ארצנו, גם בין "שומרי המצוות", הנוהרים לחוץ לארץ לחגוג חופשות, כאילו שם יותר נחמד מכאן, עונה לנו הקב"ה "אם אין לכם זיקה לארץ אבותיכם, בה במדה לא אפעל נגד המקטרגים על בעלותכם".

ר' אלעזר אזכרי, בן דורו של האריז"ל, קובע בספרו "חרדים" כי כל רגע ורגע שהאדם נמצא בארץ ישראל הוא מקיים מצוה דאורייתא של "וירשתם את הארץ וישבתם בה". וכן פסק ברורות הרמב"ן שיש כאן מצוה דאורייתא, ולא מצאתי ראשון אחד שיחלוק עליו [אמנם יש מהם ששתקו ולא הזכירו את הנושא, אלא זה כמו ששתקו מהרבה ענינים אחרים. זה לא נקרא שחלקו עליו]. והא כיצד בן אדם שאוהב את ארצו, שמחבב כל זכרונותיה, ששואף בתקוה לקראת עתידה הגדול, כיצד ינדוד לבין הנכרים בחוץ לארץ?

על זאת יש לנו ללמוד לקח מיצחק אבינו. (ספר בראשית פרק כו):
(ג) גֹּר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאֶבְרַכְךָ כִּי לֹךְ וְלָזְרַעְךָ אֶתְּן אֶת כָּל הָאֲרֶצֶת הָאֵל וְהִקְמֵתִי אֶת הַשְּׂבָעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ:
(ד) וְהִרְבִּיתִי אֶת זְרַעְךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזְרַעְךָ אֶת כָּל הָאֲרֶצֶת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְּזְרַעְךָ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ: